

Юрій Миколайович Бажал,

доктор економічних наук, професор, декан факультету економічних наук Національного університету "Києво-Могилянська академія "

Структурна трансформація економіки як чинник конкурентоспроможності країни

Неспроможність країни інвестувати ефективну структурну перебудову національної економіки відповідно до вимог сучасної технологічної парадигми (технологічного укладу) чи зволікання з інвестуванням таких структурних змін не просто гальмує її розвиток, а й відкидає таку економіку на позиції аутсайдерів у світовій "табелі про ранги". Під час аналізу інвестиційних процесів важливо звертати увагу не просто на обсяги і динаміку інвестицій в основний капітал, а на інвестиції, які дають змогу формувати новий тип економіки ~ інноваційну економіку, ґрунтовану на знаннях. Сьогодні цей тип економіки дістав назву "знаннєва економіка".

Однією із головних проблем упровадження концепції знаннєвої економіки є необхідність значних інноваційних інвестицій для її реалізації. Тому динамізм економік країн, що розвиваються, прямо залежить від їхніх спеціальних неординарних зусиль і спеціальної інвестиційної політики проривного типу. Цей висновок є конче важливим для українських реалій, де впровадження такої моделі обмежується деклараціями стосовно прихильності до "інно-ваціного вектора економічного зростання" із фактичним зволіканням у реалізації дієвих заходів стимулювання інноваційних інвестицій у прогресивну структурну перебудову української економіки.

Відмова від глобальних технолого-інноваційних змагань, фактичне прагнення залишити Україну в попередньому (індустріальному) технологічному укладі, уникаючи конкурентної боротьби на теренах авангардних технологій сучасності, призведе до закріплення її місця серед аутсайдерів економічного добробуту.

Історичних ілюстрацій такого перебігу подій є чимало. Наприклад, за доби індустріалізації всі успішні аграрні країни, які перед

тим були світовими лідерами заможності й зупинилися в аграрно-технологічному укладі, стали найбіднішими країнами (це, зокрема, так звані "рисові економіки"). Окремі латиноамериканські країни (Аргентина, Уругвай), які активно реалізували рецепти індустріалізації другої половини XIX століття, опинилися серед світових економічних лідерів першої чверті XX століття, але зупинка в цьому технологічному укладі із часом відкинула їх далеко назад.

Порівняльний міжнародний, аналіз динаміки конкурентоспроможності країн свідчить, що більшість держав світу, які прагнуть увійти до групи розвинених країн, активно і потужно розбудовують знаннєву економіку постіндустріального суспільства. Наприклад, Фінляндія у середині 80-х років минулого століття мала таку само, що й Україна сьогодні, п'ятивідсоткову частку продукції галузей високих технологій в експорті продукції обробної промисловості, а тепер - 20%. Цей показник дорівнював відповідно у 1980 та 1998 роках: у США - 19% і 27,5% (абсолютний обсяг високотехнологічного експорту відповідно дорівнював у млрд дол, США: 55 і 190); у Південній Кореї - 7,7% і 24,4% (2 і 33); у Китаї - 5,6% і 15,6% (1 і 27). В Україні, за даними Держкомстату, цей індикатор мав тенденцію до зменшення: з 10% у середині 1990-х років до 5% тепер.

Високими є темпи нарощування обсягів інвестування науково-технічної сфери країнами-аутсайдерами ЄС та малими країнами - лідерами розбудови знаннєвої економіки (Фінляндії та Ірландії). Так, за даними Євростату, зазначені витрати у середньорічному вимірі зростали від 1995 року таким темпом: у Фінляндії - 13,5%, Греції - 12,0%, Португалії - 9,9%, Ірландії - 8,2%, Іспанії - 6,9%, за середнього темпу ЄС 3,4%. Це ілюструє практичну реалізацію висновку концепції інноваційно-знаннєвої економіки про необхідність для менш розвинених держав застосування в економічній політиці підходів і філософії зростання передових країн.

В Україні, як показує макроекономічний аналіз, ми маємо сьогодні достатньо високий відносний інвестиційний потенціал. Наявна пропорція капіталоутворення притаманна країнам, які здійснюють активну політику економічного зростання. Також останніми роками спостерігається динамічне зростання ВВП, але треба звернути увагу, що інноваційно-знаннєвий потенціал внутрішнього інвестування реалізується явно недостатньо для здійснення прогресивної

структурної перебудови інноваційного типу. Цей парадокс пояснюється неефективною структурою капітальних вкладень, яка не відповідає інноваційній стратегії зростання. Конкретне інноваційно-технологічне наповнення капіталоутворення залишається вкрай незадовільним.

Такий висновок обґрунтовується результатами наших досліджень інвестиційних процесів у промисловості України із застосуванням неошумпетеріанської методології аналізу структурних змін у контексті різних технологічних укладів. Так, половина інвестицій в основний капітал спрямовується у виробництва, віднесені до 3-го технологічного укладу, 46% -до 4-го, і лише 3% їх припадає на виробництва 5-го технологічного укладу. Отже, інвестиційний процес в Україні поки що не виконує прогресивної інноваційної функції. Причому відбувається це за умов інвестиційного "буму", відносні темпові показники якого можуть ввести в оману щодо характеру реальних структурних змін.

За інноваційною теорією економічного розвитку пріоритет має належати інвестиціям у галузі панівного технологічного укладу, що, власне, характеризує сутність необхідної структурної трансформації сучасної економіки. Інвестиційна підтримка традиційних виробництв, маючи сенс в інших аспектах політики, не належить до заходів інноваційної структурної перебудови, конче необхідної сьогодні в Україні, особливо в сфері впровадження базових та інфраструктурних науково-технічних інновацій.

Евангелос Сискос,

кандидат экономических наук, адъюнкт-профессор
Отделения международной торговли Государственного
Технологического Учебного Института (Т.Е.И.), Греция

Глобализация и проблемы европейской интеграции

Развитие цивилизации после Второй мировой войны сопровождалось усилением экономической взаимозависимости всех стран, укреплением связей между их общественно-политическими